

ВПЛИВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА

Кутова Дар'я Валеріївна,

*студентка кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» м. Київ, Україна,
e-mail: kutovadv@krok.edu.ua*

Тіньова економіка серйозно впливає на всі соціально-економічні процеси, які відбуваються у суспільстві. Четверту частину від офіційного ВВП України становлять тіньові операції, у 2020 році показник склав 30% від обсягу офіційного ВВП.

Метою дослідження є визначення впливу тіньової економіки на можливості розвитку підприємництва. Теоретичною основою стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів та статистичні матеріали Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

Найбільшу шкоду суспільству, розвитку малого і середнього підприємництва, формуванню середнього класу, падінню іміджу країни у світі приносить корупційна складова тіньової економіки. В умовах тіньової економіки відбувся розквіт корупції. За даними дев'яти різних досліджень у 2020 Україна посідає 117 місце у індексі сприйняття корупції з 180 досліджуваних. Поруч із нами у рейтингу Єгипет, африканська Есватіні (Свазіленд), Непал, Сьєрра-Леоне та Замбія — всі ці країни так само у CPI-2020 набрали по 33 бали зі 100 можливих. [5] Найбільше зростання спостерігається у даних Global Insight Country Risk Ratings – на 13 пунктів. Це дослідження вивчає ризики того, що люди/компанії в країні зіткнуться з хабарництвом чи іншими корупційними практиками ведення бізнесу, від отримання великих контрактів до повсякденної роботи. У нечистих на руку партійних і державних чиновників зросла можливість через корупційні схеми швидко збагатитися, тіньовий сектор став швидко зростати. В країні почали виникати вкрай несприятливі умови для ведення бізнесу.

Тисячі малих і середніх підприємств опинились перед вибором або легітимного розорення, або нелегального існування. Зменшення прибутковості може спонукати підприємства до переходу в тінь з метою запобігання знищенню. У такому разі функція тіньової економіки полягає у пом'якшенні впливу кризових явищ на економіку, сприяючи збереженню певних видів бізнесу. Для мінімізації тіньового сектору необхідна модернізація державної системи. Для цього потрібні політична воля і ефективне державне і банківське втручання: комплекс реальних заходів з реформування економіки та підтримки підприємництва.

Вплив тіньової економіки на розвиток підприємництва не однозначний і залежить від різних форм активності підприємницької діяльності та соціально-економічних умов.

Думки вчених поділяються, часто зазначається, що розвиток тіньової економіки здійснює стримуючий вплив на розвиток. Багато вчених дотримуються думки, що тіньова економіка не сприяє активному розвитку підприємств. Суб'єкти підприємництва вдаються до тіньової діяльності для збільшення своїх прибутків, часто їх діяльність є вектором в іншу сторону - на отримання прибутків у поточному періоді а не здійснення легальних інновацій для отримання доходів у майбутньому, що пов'язується з високою ризикованістю розробки і впровадження інновацій.

У світовій практиці існують приклади того, що тіньова економіка сприяє економічному розвитку, у даному контексті розглядається інноваційна діяльність, що сформувалась поза легальним сектором економіки і завершилась узаконенням однієї з форм тіньового бізнесу, що вплинуло на подальше економічне зростання. Яскравим прикладом виступає «лихварство» - надання грошей у борг з умовою сплати відсотків, що з часів Аристотеля вважалось тіньовим явищем, а в середні віки особливо жорстко каралась. [3] В результаті в XVII–XVIII століттях лихварська діяльність була узаконена і стала основою для появи банківської системи в світі.

Приховані капітали та доходи закордоном, отримані шляхом ухилення від сплати податків та іншої тіньової діяльності можуть стати важливим джерелом для фінансування інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва.

Тіньовий сектор виступає невід'ємною складовою економіки України, в цілому вплив тіньової економіки на розвиток інноваційної та інвестиційної активності підприємств має неоднозначний характер. Тіньова економіка виступає результатом неефективного функціонування державної системи управління, що в свою чергу може відбуватися з багатьох причин, в тому числі: наявності системної кризи в економіці, активних процесів трансформації суспільно-економічного розвитку тощо.

Список використаних джерел:

1. Грушко В. І., Наконечна О. С., Чумаченко О. Г. *Національні фінанси: підручник*. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.
2. Румик І. І., Дороніна Н. В. *Фінанси підприємства: планування та управління. Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: матеріали міжнародної конференції*. м. Київ, 21-22 листопада 2019 р. Університет "КРОК", 2019. С. 223-225.
3. Аристотель. *Никомахова етика. Сочинения в 4 томах*. 1984. С. 107-128.
4. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства. URL: України <https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag>
5. Індекс сприйняття корупції. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/>